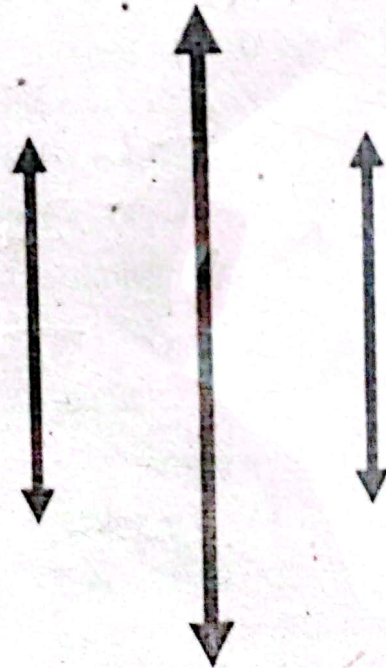

हिमा गाउँपालिका

खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी संस्थागत संरचना
व्यवस्थापन तथा परिचालन कार्यविधि,

२०८१

हिमा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
कालिकाखेत, जुम्ला

हिमा गाउँपालिका
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी
संस्थागत संरचना व्यवस्थापन तथा परिचालन कार्यविधि, २०८१

गाउँ सभाबाट स्वीकृत मिति: २०८१/०३/३१

हिमा गाउँपालिका

को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता ऐन, २०८० को परिच्छेद ८ र ३१ को अर्थका प्रयोग गरी गाउँ कार्यपालिकाले देहायको कार्यविधि बनाएको छ ।

परिच्छेद १
प्रारम्भिक

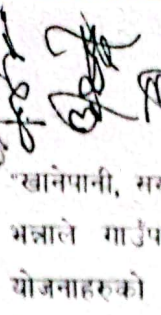
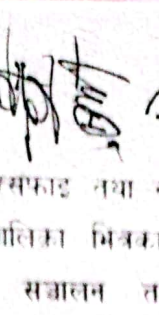
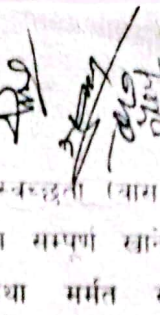
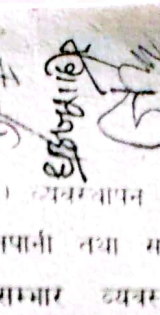

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम "हिमा गाउँपालिका को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी संस्थागत संरचना व्यवस्थापन तथा परिचालन कार्यविधि, २०८१" रहनेछ ।

(२) यो कार्य विधि आजको मितिबाट लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा ;

- (क) "आमभेला" भन्नाले खानेपानी योजनाबाट लाभान्वित हुने कुल घरधुरीको कम्तिमा ७५% घरहरूबाट प्रतिनिधित्व भएको भेलालाई जनाउँछ ।
- (ख) "उपभोक्ता" भन्नाले योजना निर्माणमा योगदान गरी धाराबाट पानी उपभोग गर्ने व्यक्ति वा योजना निर्माणमा सहभागि नभएता पनि निर्माण सम्पन्न भए पछि उपभोक्ता समितिको निर्णय बमोजिम धाराबाट पानी उपभोग गर्न समावेश भएको व्यक्तिलाई जनाउँछ ।
- (ग) "खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) व्यवस्थापन समितिको सचिवालय" भन्नाले नियम (३) बमोजिमको सचिवालयलाई जनाउँछ ।
- (घ) "खानेपानी, तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सञ्चाल" भन्नाले गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरूको पालिका स्तरीय सञ्चालन जनाउँछ ।
- (ङ) "उपभोक्ता समिति" भन्नाले खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिलाई जनाउँछ ।

हिमा गाउँपालिका

(च) "खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (बाग) व्यवस्थापन समिति" भन्नाले गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाहरूको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाहका लागि गाउँपालिका अन्तर्गत गठन गरिने खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (बाग) व्यवस्थापन समितिलाई जनाउँछ।

(छ) "खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवस्थापन कार्यविधि" भन्नाले खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिले तयार पार्ने "खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवस्थापन कार्यविधिलाई जनाउँछ।

(ज) "खानेपानी सुरक्षा योजना" भन्नाले योजनाको मुद्दान, सरचनाहरू, पाइपलाइन तथा घरेलु स्तरमा पानीको भण्डारण समेतमा हुनसक्ने पानीको प्रदुषण (जोखिम) को सम्भावनालाई अग्रिमरूपमा पहिचान गरी सो हुन नदिनको लागि गर्नुपर्ने प्रतिरोधात्मक कार्यहरूको विवरणलाई जनाउँछ।

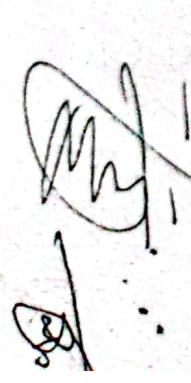

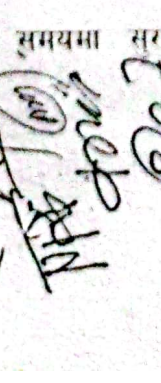
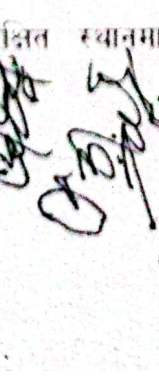
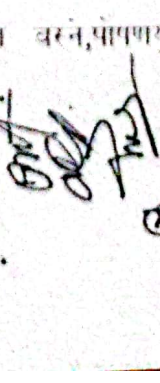
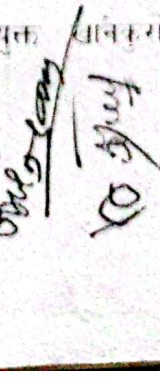
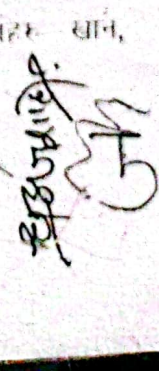
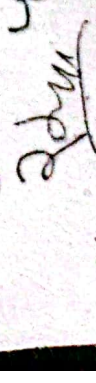

(झ) "गाउँसभा" भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले द्याइएका गरे बमोजिमको "गाउँसभालाई जनाउँछ।

(ञ) "धारासमूह" भन्नाले खानेपानी धाराको पानीको उचित प्रयोग, धाराको सामान्य मर्मत सम्भार र धारा समय समयमा सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवस्थापनको लागि सम्बन्धित धाराका उपभोक्ता घरघुरी मध्येबाट गठित समूहलाई जनाउँछ।

(ट) "मर्मत सम्भार कार्यकर्ता" भन्नाले खानेपानी योजनाको नियमित रेखदेख तथा मर्मत सम्भार गर्नको लागि समितिले नियुक्त गरेको तालीम प्राप्त प्राविधिकलाई जनाउँछ।

(ठ) "मर्मत सम्भार कार्ययोजना" भन्नाले योजनाको नियमित रेखदेख, सम्भार तथा मर्मतको लागि उपभोक्ता भेलाद्वारा पारित गरिएको जिम्मेवारी सहितको कार्ययोजनालाई जनाउँछ।

(ड) "मर्यादित माटुनाबारी व्यवस्थापन" भन्नाले माटुनाबारी समयमा सुरक्षित स्थानमा बस्ने, पोषणयुक्त खानेपानीहरू खाने,

सरसफाइ तथा स्वच्छता का सुविधाहरु एवम सामाजिक कार्यहरुमा विनाभेदभाव सहभागि हुन पाउने अवस्थालाई जनाउँछ।

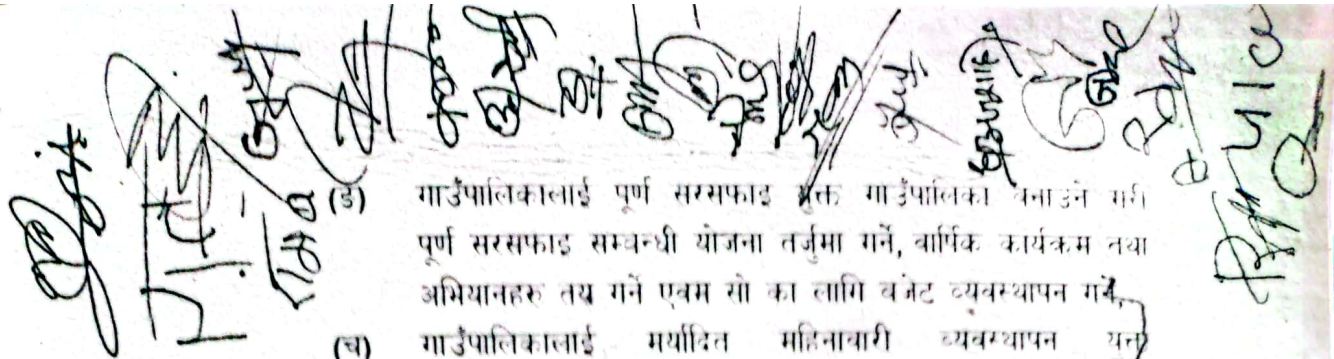
- (ढ) "योजना" भन्नाले खानेपानी तथा सरसफाइ योजनालाई जनाउँछ।
- (ण) "वडा" भन्नाले गाउँपालिका भित्रको वडालाई जनाउँछ।
- (त) "वडाअध्यक्ष" भन्नाले गाउँपालिको वडाअध्यक्षलाई जनाउँछ।
- (थ) "वडासमिति" भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले व्यवस्था गरे बमोजिमको वडाकार्य समितिलाई जनाउँछ।
- (द) "वडाकार्यालय" भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले व्यवस्था गरे बमोजिम को वडा कार्यालयलाई जनाउँछ।
- (घ) "सहकारीसंस्था" भन्नाले गाउँपालिका अन्तर्गत नियम अनुसार सञ्चालनमा रहेको कृयाशील सहकारी संस्थालाई जनाउँछ।
- (न) "सरसफाइ तथा स्वच्छता" भन्नाले नेपाल सरकार ले तोकेको पूर्ण सरसफाइका सूचकहरु पूर्ण भएको अवस्थालाई जनाउँछ।

परिच्छेद २

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) व्यवस्थापन समितिको व्यवस्था

३. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार: ऐनको दफा ३१ बमोजिम गठित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) व्यवस्थापन समिति ऐनमा लेखिए देखि बाहेक देहायबमोजिम रहनेछन् ।

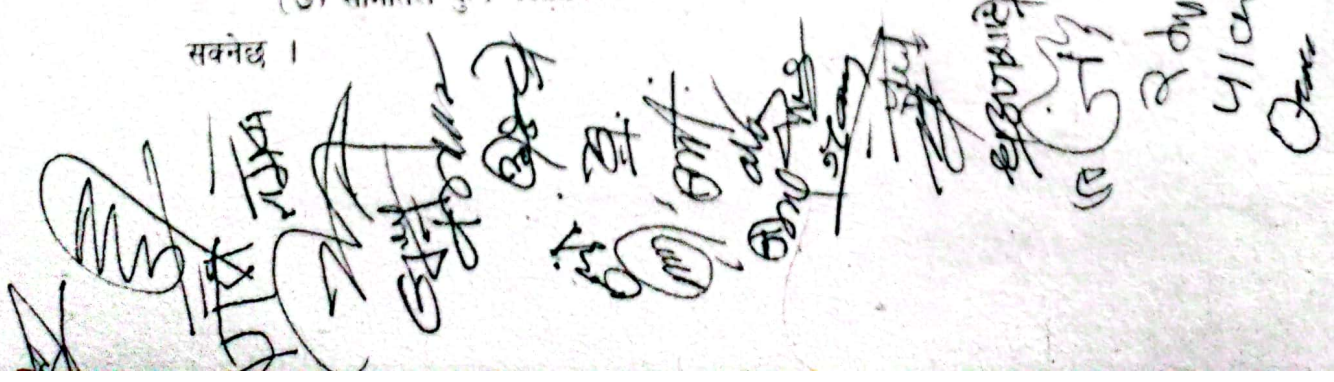
- (क) नीतिनिर्माण, योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा वडा तथा गाउँपालिका कार्यालय संग आवश्यक समन्वय समितिहरु संग समन्वय कायम गर्ने,
- (ख) गाउँपालिका स्तरीय आवधिक योजना तर्जुमा, वास योजनाहरु तथा बजेट तर्जुमा तथा वास योजना जल उपयोग गुरुयोजना अद्यावधिक गर्ने कार्यमा अनिवार्य योगदान गर्ने,
- (ग) जलस्रोत क्षेत्रको योजना तर्जुमा तथा नीतिनिर्माणमा विज्ञ सेवा व्यवस्थापन गर्ने,
- (घ) सार्वजनिक, संस्थागत, विद्यालय तथा स्वास्थ्यसेवाहरु लक्षित सरसफाइको योजना तर्जुमा गर्ने तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने,

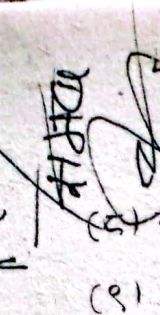
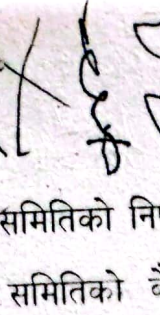
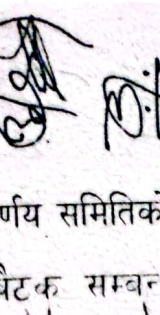
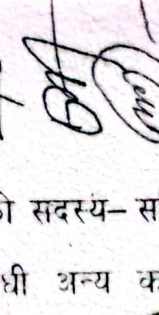
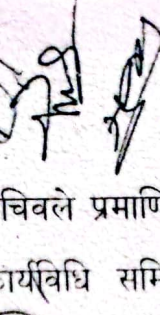
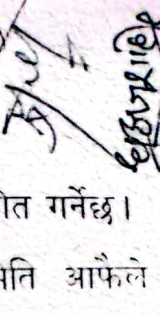
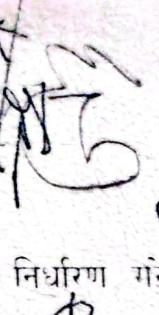

- (ड) गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाइ प्रकृत गाउँपालिका बनाउने गरी पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी योजना तर्जुमा गर्ने, वार्षिक कार्यक्रम तथा अभियानहरू तय गर्ने एवम सो का लागि बजेट व्यवस्थापन गर्ने,
- (घ) गाउँपालिकालाई मर्यादित महिनावारी व्यवस्थापन युक्त गाउँपालिका बनाउने गरी मर्यादित महिनावारी व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना तर्जुमा गर्ने, वार्षिक कार्यक्रम तथा अभियानहरू तय गर्ने एवम सो का लागि बजेट व्यवस्थापन गर्ने,
- (ङ) खानेपानी तथा सरसफाइ योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनमा उत्कृष्ट कार्यगर्ने उपभोक्ता समितिहरूलाई पुरस्कृत गर्ने तथा निष्कृय उपभोक्ता समितिहरूलाई र कम विनियोजन नगर्ने,
- (च) गाउँपालिका भित्र रहेका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र संग सम्बन्धित सरोकारवालाहरू संग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- (छ) खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको जोखिम परिचालन तथा विघ्नेषण गारि पूर्व तयारी तथा जोखिम न्यूनीकरण योजना तयारी कार्यन्वयन गर्ने।
- (ज) तर्जुमा गरिएका कृयाकलापहरू को कार्यान्वयन, सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने,

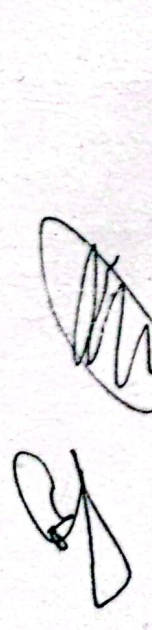
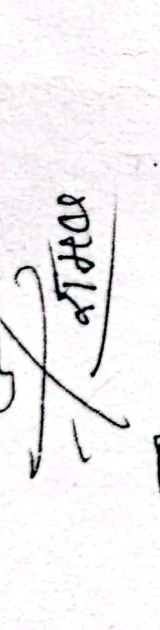

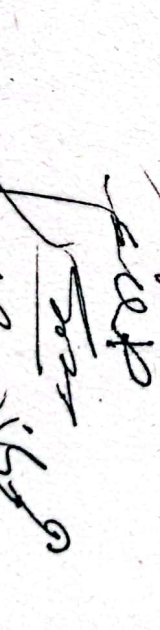
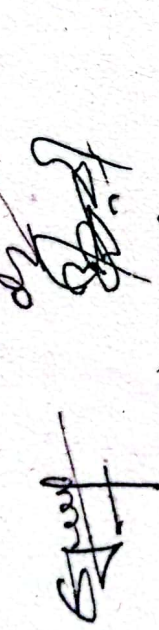

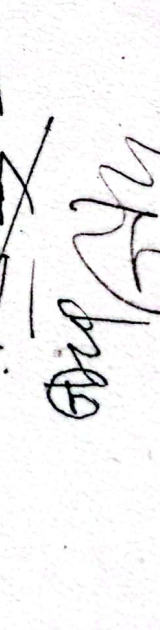

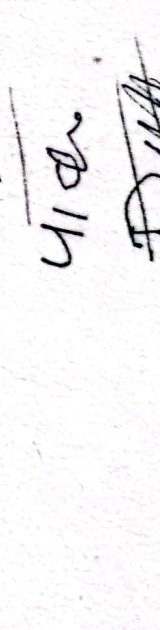

४. समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि-(१) समितिको बैठक आश्यकतानुसार बस्नेछ ।

- (२) समितिको बैठक अध्यक्षले नोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।
- (३) समितिको बैठक बस्ने सूचना समितिको सदस्य-सचिवले बैठक बस्नु भन्दा कमतीमा ३ दिन अगावै साथै आकास्मिक बैठक २४ घण्टा पहिला नै सदस्यहरूलाई दिनु पर्नेछ
- (४) समितिको कुल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपुरक सदस्य पुग्ने मानिनेछ ।
- (५) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा गाउँपालिका उपाध्यक्षले गर्नेछ ।
- (६) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।
- (७) समितिले कुनै पदाधिकारी वा विशेषज्ञलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(८) समितिको निर्णय समितिको सदस्य- सचिवले प्रमाणित गर्नेछ।
 (९) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्ने
 सम्मोजिम हुनेछ।

परिच्छेद ३
 खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) इकाईको व्यवस्था

५. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) इकाईको काम, कर्तव्य र अधिकारः एनको दफा ३३ मा लेखिए देखि बाहेक खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) इकाईको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहनेछ ।

- (क) खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको समष्टीगत विकास, विस्तार र सम्बर्द्धनका लागि नीति, रणनीति तथा कार्यनीति तर्जुमा,
- (ख) नीति, रणनीति तथा कार्यनीति को कार्यान्वयन को सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा नियम सम्बन्धी,
- (ग) खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा संलग्न सरकारी, गैरसरकारी र निजी संस्था तथा निकायहरु बीच समन्वय सम्बन्धी,
- (घ) खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रसँग सम्बन्धित प्राविधिक, आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय विषयहरुमा परामर्शसम्बन्धी,
- (ङ) स्थानीय स्तरमा गठित वा गठन हुने सबै प्रकारका खानेपानी तथा सरसफाइ को क्षेत्रसँग सम्बन्धित समन्वय समितिको सचिवालय,
- (च) खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा संलग्न विकास साझेदार बीच समन्वय र सामन्ज स्यस म्बन्धी,
- (छ) खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धमा गाउँपालिकामा पेश हुने विषयमा राय तथा परामर्श सम्बन्धी,
- (ज) खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको दीर्घकालिन योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धी,
- (झ) जलप्रदुषण रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी नीति, रणनीति, कार्यनीति एवं योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनको सुपरीवेक्षण, अनुगमन तथा नियम सम्बन्धी,

परिच्छेद ४

वडा कार्यालयहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी

६. वडा कार्यालयहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी: एनको दफा ३५ मा लेखिए देखि बाहेक वडा कार्यालयको भूमिका र जिम्मेवारी देहायबमोजिम रहनेछ ।

- (क) खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी वडाको तयार अध्यवधिक गर्ने,
- (ख) गाउँपालिकाले तयार गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी योजनाको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने

परिच्छेद ५
 वडा कार्यालयहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी

- (ग) वडा स्तरका विद्यालय स्वास्थ्य संस्था तथा विभिन्न सार्वजनिक सेवा प्रदायक निकायहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाका उपलब्धता भए नभएको सुनिश्चित गर्ने
- (घ) विभिन्न टोलमामा टोल विकास संस्था तथा आमा समूहको परिचालन गरि सरसफाइ सम्बन्धी अभियान संचालन गर्ने
- (ङ) वडा स्तरमा रहेका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरूको अनुगमन गरी आवश्यक सहजीकरण तथा निर्देशन दिने ।

५१५०
 रिपोर्ट

परिच्छेद ५

उपभोक्ता समिति संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

- ७. उपभोक्ता समितिको कार्य समिति: उपभोक्ता समितिको विधानमा कार्य समिति सम्बन्धमा व्यवस्था गर्दा लैङ्गिक समानता एव सामाजिक समावेशीकरणको आधारमा समानुपातिक प्रतिनिधित्वलाई सुनिश्चित गर्न देहायको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
 - (क) कार्य समितिको संख्या कमतीमा ७ र बढीमा १५ जनाको हुने,
 - (ख) कार्य समितिका कम्तिमा मुख्य पदाधिकारीमा २ जना महिलाको सहभागिता सहित कार्यसमितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिला सहभागिता अनिवार्य गर्नु पर्ने र
 - (ग) कार्यसमितिमा समानुपातिक रूपमा समुदायका विभिन्न जातजाति तथा अपाङ्गता भएको व्यक्ति आदिको प्रतिनिधित्व हुनु पर्ने ।

- ८. उपभोक्ताको बैठक: (१) उपभोक्ता समितिको बैठक संचालन सम्बन्धी सामान्य व्यवस्था सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाको विधानमा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।
 - (२) उपभोक्ता संस्थाको बैठकमा वडा अध्यक्ष तथा वडा सदस्यहरूले उपस्थित भै आवश्यक सल्लाह सुझाव निर्देशन दिन सक्नेछन् ।
 - (३) उपभोक्ता संस्थाको हरेक बैठकमा सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार कोषको अवस्था अद्यावधिक गरिनेछ ।

- ९. उपभोक्ता संस्थाको वार्षिक साधारण सभा: (१) हरेक वर्ष उपभोक्ता समितिहरूले सबै उपभोक्ता घरधुरीहरूलाई सहभागि गराई वार्षिक साधारण सभा गर्नेछन् । उक्त सभाले खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाको वार्षिक प्रगती तथा आर्थिक प्रतिवेदन, सार्वजनिक परिक्षण प्रतिवेदन पारित गर्नेछ ।

(२) साधारण सभाको निर्णय तथा प्रतिवेदनहरू वडा कार्यालय र माउँपालिका वासइकाईमा पेश गरिनेछ ।

साधारण सभा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाको

विधानमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. उपभोक्ता संस्थाको कार्य सम्पादन उपभोक्ता संस्थाले कार्य सम्पादन गर्दा देखाय विषयहरूलाई आफ्नो कार्ययोजनामा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(क) धारा समूह गठन तथा परिचालन:

- (१) साना खाले मर्मत सम्भार, सरसफाइ व्यवस्थापन, घरबारी व्यवस्थापनको निरन्तरता लगायतका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिनको लागि हरेक टोलमा मासिक रुपमा उपभोक्ताहरूको सहभागिता मा धारा समूह गठन गरी परिचालन गर्ने ।
- (२) धारासमूह को बैठक नियमित रुपमा बसी खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाको अवस्था, धाराको सरसफाइ, आवश्यक मर्मतसम्भार तथा घरबारी व्यवस्थापनको विषयमा छलफल गर्ने ।

(ख) पूर्णसरसफाइ:शौचालयको नियमित प्रयोग, चाड, फोहर फाल्ने खाडल, खेर गएको पानीको सदुपयोग, सुधारिएको चुल्हो, हातधुने स्थान लगायतका संरचनाहरू निर्माण, प्रयोग, तथा पूर्ण सरसफाइका सबै सुचकहरू पुरा गर्नका लागि उपभोक्ताहरूलाई परिचालित तथा प्रोत्साहित गर्ने ।

(ग) मर्यादित महिनावारी व्यवस्थापन:महिलाहरू महिनावारी भएकी समयमा धारा र चर्पी प्रयोग एवम महिनावारीको समयमा हुने अन्य विभेदहरू को विरुद्ध मा विभिन्न चेतना मूलक अभियान सञ्चालन गर्ने ।

(घ) बातावरणीय सरसफाइ:

- (१) उपभोक्ता समितिले सबै घरधुरीहरूलाई खेर गएको पानीको उचित व्यवस्थापनको लागि पानी संकलन पोखरीहरू निर्माण गर्ने तथा उक्त पानीलाई करेसाबारीमा प्रयोग गर्न प्रेरित गर्ने,
- (२) खेर गएको पानीको उचित व्यवस्थापन नगरी बातावरण प्रदुषित गर्ने तथा सडक वा बाटो फोहर गर्ने घरधुरीलाई दण्डित गर्ने ।

(ङ) सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको अनुगमन:

- (१) उपभोक्ता समितिले नियमित रुपमा व्यक्तिगत सरसफाइ, हातधुने अभ्यास, स्यानीटरी प्याडको प्रयोग तथा विमर्शको

साधारण सभा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाको विधानमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(Handwritten signatures at the top of the page)

साधारण सभा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाको विधानमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. उपभोक्ता संस्थाको कार्य सम्पादन: उपभोक्ता संस्थाले कार्य सम्पादन गर्दा देहाय विषयहरूलाई आफ्नो कार्ययोजनामा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(क) धारा समूह गठन तथा परिचालन:

- (१) साना खाले मर्मत सम्भार, सरसफाइ व्यवस्थापन, घरवारी व्यवस्थापनको निरन्तरता लगायतका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिनको लागि हरेक टोलमा सार्वजनिक धाराको उपभोक्ताहरूको सहभागिता मा धारा समूह गठन गरी परिचालन गर्ने।
- (२) धारासमूह को बैठक नियमित रुपमा बसी खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाको अवस्था, धाराको सरसफाइ, आवश्यक मर्मतसम्भार तथा घरवारी व्यवस्थापनको विषयमा छलफल गर्ने।

(ख) पूर्णसरसफाइ:शौचालयको नियमित प्रयोग, चाड, फोहर फाल्ने खाडल, खेर गएको पानीको सदुपयोग, सुधारिएको चुल्हो, हातधुने स्थान लगायतका संरचनाहरू निर्माण, प्रयोग, तथा पूर्ण सरसफाइका सवै सुचकहरू पुरा गर्नका लागि उपभोक्ताहरूलाई परिचालित तथा प्रोत्साहित गर्ने।

(ग) मर्यादित महिनावारी व्यवस्थापन:महिलाहरू महिनावारी भएको समयमा धारा र चर्पी प्रयोग एवम महिनावारीको समयमा हुने अन्य विभेदहरू को विरुद्ध मा विभिन्न चेतना मूलक अभियान सञ्चालन गर्ने।

(घ) वातावरणीय सरसफाइ:

- (१) उपभोक्ता समितिले सवै घरधुरीहरूलाई खेर गएको पानीको उचित व्यवस्थापनको लागि पानी संकलन पोखरीहरू निर्माण गर्ने तथा उक्त पानीलाई करेसावारीमा प्रयोग गर्न प्रेरित गर्ने,
- (२) खेर गएको पानीको उचित व्यवस्थापन नगरी वातावरण प्रदूषित गर्ने तथा सडक वा बाटो फोहर गर्ने घरधुरीलाई दण्डित गर्ने।

(ङ) सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको अनुगमन:

- (१) उपभोक्ता समितिले नियमित रुपमा व्यक्तिगत सरसफाइ, हातधुने अन्यास, म्यानीटरी प्याडको प्रयोग तथा विमर्जनको

(Handwritten signatures at the bottom of the page)

अवस्था लगायत घरलु तथा वातावरणीय सरसफाइको अनुगमन गर्ने,

(२) सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको प्रतिवेदन तथा कार्य योजना वार्षिक साधारण सभामा पेश गर्ने।

(च) दस्तावेजीकरण: उपभोक्ता समितिले लेखा सम्बन्धी दस्तावेज, योजनाको सम्झौता तथा डिजाइन प्रतिवेदन, उपभोक्ता समितिको निर्णय पुस्तिका, योजना खाता, आगन्तक पत्रिका, निर्माण सामग्रीहरूको जिन्सीखाता, जग्गा पार्टपुजा, सामग्री तथा औजारहरूको अभिलेख दुरुस्त एव सुरक्षित रूपमा राख्छ।

(छ) प्रतिवेदन:

(१) उपभोक्ता समितिले हरेक आर्थिक वर्षको पहिलो त्रैमासिक अवधि भित्र खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाको भौतिक अवस्था सम्बन्धी प्रतिवेदन वडा कार्यालयमा पेश गर्ने र त्यसको बोधार्थ खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सञ्जाल तथा आवद्ध भएको सहकारी संस्थामा पेश गर्ने,

(२) उल्लिखित प्रतिवेदनमा गाउँपालिका स्तरीय सूचना व्यवस्थापन प्रणालीमा भएका जानकारीहरू समावेश गर्नु पर्ने,

(३) कुनै प्रकारको आपतकालिन मर्मत सम्भार, सेवा विस्तार तथा अन्य आवश्यक सहयोगका विषयहरू समेत प्रतिवेदनमा समावेश हुनेछन्,

(ज) पानीको सदुपयोग:

(१) उपभोक्ता समितिले उपलब्ध पानीको अधिकतम सदुपयोग गर्ने गरी पानी उपयोगको पद्धति स्थापना गर्ने,

(२) अनावश्यक रूपमा पानीको भण्डारण गर्ने, धाराहरू खुल्ला छोड्ने तथा खानेपानीको धाराबाट आउने पानी खेतबारीमा प्रयोग गर्ने कुरालाई निरुत्साहित गर्ने र

(३) विवाह लगायतका विपेश सामाजिक अवसरहरूमा उपभोक्ता समितिले अतिरिक्त शुल्क लिई वा नलिई अधिक पानी उपयोग गर्न अनुमति प्रदान गर्न सक्ने।

(झ) श्रोत तथा संरचना संरक्षण: उपभोक्ता समितिले खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाको दिगो व्यवस्थापनका लागि इन्टेक श्रोत संरक्षण, जलाधार क्षेत्र संरक्षण, इन्टेक क्षेत्रको सरसफाइ व्यवस्थापन, पानी पुनर्भरण, योजनाका अन्य संरचना संरक्षण,

वृक्षारोपण, वातावरण संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धी कृयाकलापहरूलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने।

(ब) पानीको गुणस्तर व्यवस्थापन:

- (१) वितरित पानीलाई सुरक्षित गर्नको लागि प्रत्येक खानेपानी तथा सरसफाइ योजना मा तोकिएको टाँचा मा खानेपानी सुरक्षा योजना तयार गरी लागू गर्ने र
- (२) समय समयमा पानीको गुणस्तर जाँच गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

(द) पानीमहशुल:

- (१) खानेपानी तथा सरसफाइ योजना निर्माणको समयमा नगद तथा श्रम योगदान नगर्ने वा नयाँ बसाइ सरी आउने घरधुरीलाई उपभोक्ता समितिले तोकिएको शुल्क लिई खानेपानी उपभोक्तामा सहभागी गराउने,
- (२) नीजि धाराभएका योजनाको हकमा धारा जडान गरिदिने,
- (३) यस्तो शुल्क निर्धारण गर्दा योजना निर्माण गर्दा अन्य घरधुरीले गरेको नगद तथा श्रम लगानी को परिमाणलाई आधार बनाउन सकिने,
- (४) हरेक उपभोक्ता समितिले मासिक रूपमा पानी उपभोग गरे बापत पानीमहशुल निर्धारण गर्ने र
- (५) यसरी पानीमहशुल निर्धारण गर्दा योजनाको सञ्चालन खर्च तथा नियमित मर्मत सम्भारखर्चउठ्नेगरीनिर्धारणगर्ने।

(ठ) सुविधा स्तर सुधार तथा विस्तार :सार्वजनिक धारा भएका खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाहरूलाई नीजि धारा प्रणालीमा स्तरोन्नती गर्ने।

(ड) मर्मत सम्भार कार्यकर्ता:

- (१) खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाको नियमित सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार प्रयोजनको लागि योजना मा कम्तिमा एक जना तालिम प्राप्त मर्मत सम्भार कार्यकर्ता नियुक्त गरी काममा लगाउने।
- (२) यस्तो मर्मत सम्भार कार्यकर्ता स्थानीय तथा बसाइ सरी जुने सम्भावना कम भएको हुनुपर्दछ।

- (३) महिला तथा पिछडिएको वर्गको व्यक्तिलाई मर्मतसम्भार कार्यकर्ता नियुक्त गर्दा विशेष प्राथमिकता दिनु पर्नेछ।
- (४) उपभोक्ता समितिले मर्मत सम्भार कार्यकर्तालाई नियुक्ती पत्र तथा कामको विवरण समेत उपलब्ध गराउन लगाउनेछ।

परिच्छेद ६

खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सञ्चाल सम्बन्धी व्यवस्था

११. खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सञ्चाल गठन : (१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सबै खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाहरुको सहभागितामा गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सञ्चाल गठन गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने सञ्चाल गठनका लागि गाउँपालिका बास इकाईले सञ्चाल गठन मा सहजीकरण गर्न सक्नेछ।

(३) यस दफा बमोजिम गठित सञ्चाल गाउँपालिकाबास इकाईमा दर्तागर्नु पर्नेछ।

(४) गाउँपालिका भित्र रहेका सबै उपभोक्ता समितिहरु यस सञ्चालको सदस्य हुनेछन् ।

(५) सदस्यता तथा नवीकरण शुल्क सञ्चाल आफैले तोके बमोजिम हुनेछ।

१२. खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सञ्चालको काम, कर्तव्य र अधिकार: खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सञ्चालको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी देहाय बमोजिम हुनेछन् ;

(क) सञ्चालका प्राथमिक जिम्मेवारीहरु:

(१) खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार लगायतका विषयहरुमा सवाल तथा समस्याहरु पहिचान गरी बास व्यवस्थापन समिति, गाउँकार्यपालिका र गाउँसभामा सो को समाधानको लागि उपभोक्ता तर्फबाट पैरवी गर्ने,

(२) सदस्य उपभोक्ता समितिहरु को दर्ता तथा नवीकरण एवं सञ्चालन तथा भौतिक अवस्था अद्यावधिक गर्ने कार्यमा सहजीकरण गर्ने,

(३) गाउँपालिका स्तरमा बास सूचना प्रणाली स्थापना तथा अद्यावधिक गर्नको लागि बास व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने,

(४) योजनाहरुको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने कार्यमा बास व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने,

Handwritten signatures and notes at the top of the page.

(५) नियमित रूपमा सञ्चालको बैठक बसी योजना मर्मतसम्भारका समस्याहरु को बारेमा छलफल गरी समाधान निकाल्ने तथा असल अभ्यासहरुको बारेमा छलफल गरी अन्य योजनामा समेत लागू गर्ने,

(ख) सञ्चालका अन्य जिम्मेवारीहरु (समय तथा स्रोतको आधारमा):

- (१) खानेपानी तथा सरसफाइ योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारका सवालहरुमा दातृ निकायत था अन्य संस्कार वाला निकायमा पैरवी गर्ने,
- (२) उपभोक्ता समितिलाई भरपर्दो सहकारीमा आवद्ध हुन प्रोत्साहित गर्ने,
- (३) सबै उपभोक्ता समितिहरुको वार्षिक साधारण सभा भएको तथा उपभोक्ता समितिहरु सकृय भएको सुनिश्चित गर्ने,
- (४) वास व्यवस्थापन समितिले आयोजना गरेको कार्यक्रमहरुमा सकृय सहभागि हुने तथा सदस्य उपभोक्ता समितिलाई सहभागि हुन लगाउने,

परिच्छेद ७

उपभोक्ता समितिहरुको सहकारीमा आवद्धता सम्बन्धी व्यवस्था

१३. उपभोक्ता समिति हरुको सहकारी मा आवद्धता: (१)गाउँपालिकाका सबै खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिलाई गाउँपालिकामा रहेको विद्यासिलो सहकारीको शेयर सदस्य भई आफ्नो सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार कोष सहकारीमा निक्षेप जम्मा राख्न प्रोत्साहित गरिनेछ।

(२)उपभोक्ता समितिले सहकारीबाट योजनाको ढूलो वा आकस्मिक समनकार्यमा आर्थिक सहयोग लिन सक्नेछन्।

(३)उपभोक्ता समितिहरुले योजनाको ढूलो मर्मत, सेवा विस्तार लगायतका कार्यमा सहकारीबाट सुलभ व्याजदरमा कर्जा लिनसक्ने छत्र पानीमहशुलबाट उक्त कर्जा फिर्ता गर्नेछन्।

(४)सहकारीले उपभोक्ता समितिलाई आर्थिक व्यवस्थापन, लेखा व्यवस्थापन तथा साधारण सभाको आर्थिक प्रतिवेदन तयारी लगायतका विषयमा आवश्यकता अनुसार सहयोग गर्नसक्नेछन्।

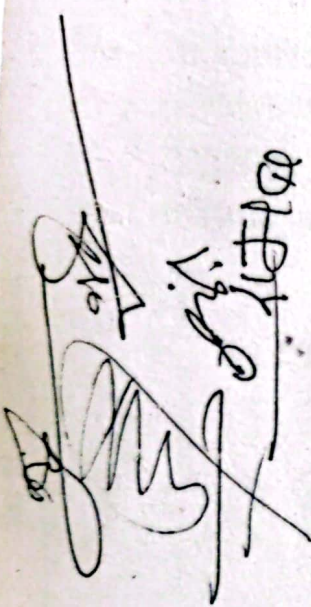
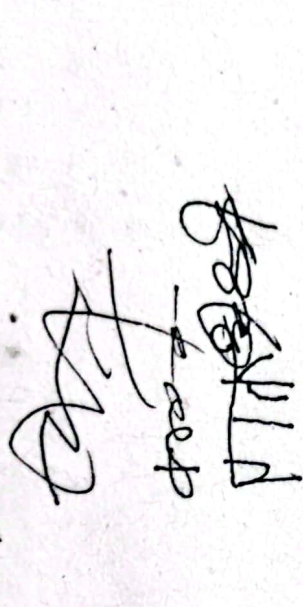

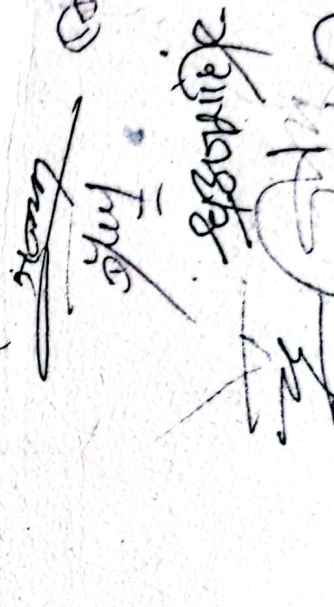
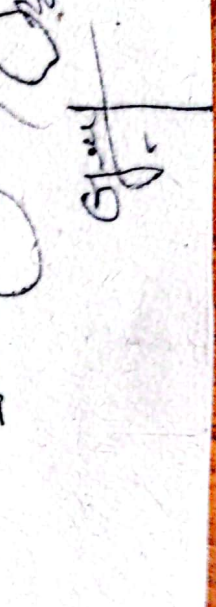
(५)खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सदस्य हुने सहकारी संस्थाहरुलाई आपतकालीन मर्मत राहत कोषस्थापनाको लागि प्रोत्साहित गरिनेछ जसमा खुद मुनाफाको निश्चित अंश उक्त कोषमा जम्मा गर्ने प्रावधान संस्थाको विनियममा उल्लेख गर्न प्रेरित

Handwritten signatures and notes at the bottom of the page.

०३५

गरिनेछ। यस्तो रकम देवी विपतीबाट योजना मा क्षति हुन गए मा यस बापत मुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

(६) सहयोगको प्रकार तथा परिमाण सहकारीको साधारण सभाले निर्धारण गरे वमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद
विविध

१४. बिशेषाधिकार: यस कार्यविधिमा भएका दफाहरूको संशोधन गर्ने, स्पष्टपाने तथा व्याख्या गर्ने सम्पूर्ण अधिकार गाउँकार्यपालिकामा रहनेछ।
१५. कार्यविधिको कार्यान्वयन तथा पालना: गाउँसभाका सबै जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, उपभाक्ता समिति तथा सम्बद्ध सबैले यो कार्यविधिको पूर्ण पालना गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ।
१६. निष्कृतता: यस कार्यविधिमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि तत्काल प्रचलित कानून संग बाझिएमा, बाझिएको हद सम्म स्वतः निष्कृत हुनेछ।

अनुसूची १
(दफा ३को खण्ड छ)को प्रयोग गर्न लागी

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवस्थापन व्यवस्थापन वार्षिक मूल्यांकन फाराम

गाउँपालिका
जिल्ला प्रदेश

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवस्थापन मूल्यांकन फाराम

आ व
योजनाको नाम: दर्ता नं. लामान्वत घरधुरी सख्या:

ठेगाना:

योजनाको न्यूनतम ग्राह्यता मापन

योजनाको सञ्चालन अवस्था	अवस्था	आधार
क पूर्ण रुपमा सञ्चालित	छ छैन	उपभोक्ता समितिका प्रतिवन्दनको अनुगमन
ख आंशिक रुपमा सञ्चालित	छ छैन	उपभोक्ता समितिका प्रतिवन्दनको अनुगमन
ग बन्द	छ छैन	उपभोक्ता समितिका प्रतिवन्दनको अनुगमन

बन्द भएको योजनाको थप मूल्याङ्कन गरिने छैन।
के योजना थप मूल्याङ्कन कालागि योग्य छ ?

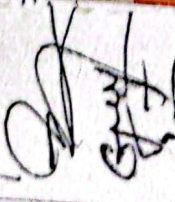

क्र सं.	सुचकांक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अंकदिने आधार	कैफियत
अ	योजनाको सञ्चालन अवस्था	अण			
	पूर्ण रुपमा सञ्चालित	अण			
	आंशिक रुपमा सञ्चालित	छ			
इ	उपभोक्ता समितिदत्ता तथानवीकरण	घ			
घ	उपभोक्ता समितिमा पूर्णता	घ			
ङ	उपभोक्ता समिति सञ्जालमा आबद्धता	घ			
छ	वार्षिक साधारण सभागरिएको	ध			
ट	उपभोक्ता समितिको नियमित बैठक	छ			
	नियमित	छ			
	आवश्यकताअनुसार	द			
	कहिले पनि बन्दैन	ण			
ठ	मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको नियुक्तितथा परिचालन	छ			
ड	जगेडा पार्टपूजा र औजार व्यवस्थापनको पद्धति भएको	छ			
ड	सञ्चालनतथा मर्मत सम्भार कार्यविधितजुमाभएको	छ			
ण	खानेपानी सुरक्षा योजनातजुमाभएको	छ			
ज	सञ्चालनतथा मर्मत सम्भार कार्य योजनातथापानी सुरक्षा योजनाको वार्षिक समिक्षातथापुनराबलोकन	छ			

अनुसूची १
(दफा ३को खण्ड छ)को प्रयोग गर्न लागी

Handwritten signatures and notes at the top of the page, including names like 'Rajendra', 'Sushil', and 'Suresh'.

क्र.सं.	विवरण	स्थिति
३६	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्य योजना मात्र वार्षिक समीक्षा तथा पुनरावलोकन	छ
	खानेपानी सुरक्षा योजनाको मात्र वार्षिक समीक्षा तथा पुनरावलोकन	छ
	कुनै पनि नभएको	"
	लेखा व्यवस्थापन तथा दस्तावेजीकरण	छ
	राम्रा	छ
३७	मध्यम	द
	कमजोर	प
	सहकारीमा संस्थामा आबद्धता	छ
	नियमितपानीशुल्क संकलनभएको	छ
३८	कृषारील सञ्चालनतथा मर्मत सम्भार कोषको अवस्था	छ
	स्थानीय स्तरमालगानी	छ
	नगर	प
	वेक	द
	सहकारी सस्था	छ
३९	परिमाण, पहुँच, विश्वसनीयता, गुणस्तर	ड
	परिमाण (प्रति व्यक्ति प्रतिदिन ४५ लिटर पानी)	द
	पहुँच (पानी ल्याउन आउदा जाँदालागने समय १५ मिनेट)	द
	विश्वसनीयता (वर्ष भरि धारामा पानी आइरहने)	द
	गुणस्तर (पानीमा जैविक प्रदुषण नभएको)	द
४०	महिनावारी भएको बेलाचर्पीको प्रयोग	छ
	सबै घरधुरीले गर्दछन्	छ
	५० देखि ९९ प्रतिशत घरधुरीले गर्दछन्	घ
	१ देखि ४९ प्रतिशत घरधुरीले गर्दछन्	अ
	कुनै पनि घरधुरीले गर्दैनन्	"
४१	महिनावारी भएको बेलाधाराको प्रयोग	छ
	सबै घरधुरीले गर्दछन्	छ
	५० देखि ९९ प्रतिशत घरधुरीले गर्दछन्	घ
	१ देखि ४९ प्रतिशत घरधुरीले गर्दछन्	अ
	कुनै पनि घरधुरीले गर्दैनन्	प
४२	पूर्ण सरसफाइ व्यवस्थापन (सबै सुचकहरु पुरा भएको)	छ
	सबै घरधुरीले गरेको	छ
	५० देखि ९९ प्रतिशत घरधुरीले गरेको	घ
	१ देखि ४९ प्रतिशत घरधुरीले गरेको	अ
	कुनै पनि घरधुरीले नगरेको	"

Handwritten signatures and notes at the bottom of the page, including names like 'Rajendra', 'Sushil', and 'Suresh'.

दृष	घरकारी व्यवस्थापन			
	सबै घरघरीले गरका	४४		
	५० दाँधि ९९ प्रतिशत घरघरीले गरका	४४		
	१ दाँधि ४९ प्रतिशत घरघरीले गरका	४		
	कुनै पनि घरघरीले नगरका	३		
जम्मा				

मूल्याङ्कन समितिका सदस्यहरुको हस्ताक्षर, नाम, पद, कार्यालय र मिति
 १
 २
 ३
 मिति:

